

Rijksoverheid

Gemeenschappelijke verklaring 'Samen doorbouwen aan Nederland'

Gelet op:

- de omvang en betekenis van de brede ontwerp-, bouw- en technieksector voor de Nederlandse samenleving en economie,
- de grote en langdurige impact die een crisis in deze sector heeft op het herstelvermogen van de Nederlandse economie, het nu al hoge woningtekort en op het realiseren van de energietransitie in de gebouwde omgeving,
- het belang van aanleg en onderhoud van de Nederlandse infrastructuur voor een veilig, bereikbaar en leefbaar Nederland, nu en in de toekomst,
- de gevolgen die de coronacrisis kan hebben op de Nederlandse economie en samenleving, alsmede de ernstige gevolgen voor de ontwerp-, bouw- en technieksector, *indien* passende maatregelen en afspraken van overheid en private partijen uitblijven,
- de urgentie en verantwoordelijkheid die alle partijen voelen om deze mogelijke negatieve gevolgen te voorkomen en de continuïteit in de bouwproductie en werkgelegenheid zoveel als mogelijk te borgen,
- het vertrouwen dat partijen hebben in de robuustheid van de onderliggende vraag naar woningen door het groeiend aantal huishoudens en de in het Klimaatakkoord onderkende en blijvende noodzaak tot verduurzaming van zowel utiliteitsgebouwen, maatschappelijk vastgoed als woningen,
- het belang dat partijen zien in de combinatie van goede afspraken voor de korte termijn over veilig doorwerken en continuïteit in de bouwproductie en maatregelen voor de langere termijn gericht op een spoedig herstel na de crisis, tevens met het oog op andere uitdagingen in de sector zoals PFAS en stikstof,
- het vertrouwen en de ambitie die private partijen en overheid gezamenlijk hebben om als Nederland en als bouw- en infrasector sterker uit deze crisis te komen.

Verklaren partijen:

- dat zij het *Protocol samen veilig doorwerken*, dat door de bouw- en technieksector en het Rijk gezamenlijk is vastgesteld, zullen hanteren bij het uitvoeren van het werk,
- dat zij zich zullen inspannen om de continuïteit in bouwproductie en werkgelegenheid zoveel als mogelijk te borgen,
- dat zij zich onverminderd blijven inzetten voor het terugdringen van het woningtekort en het voortzetten van de energietransitie in de gebouwde omgeving, en het robuust houden van de Nederlandse infrastructuur,
- dat zij uitstel van bestaande investeringsbeslissingen zoveel als mogelijk proberen te voorkomen,
- dat zij planvorming, aanbestedingen, opdrachten en vergunningverlening trachten te versnellen, dan wel zoveel als mogelijk zonder vertraging zullen doorzetten,
- dat zij voorbereidingen voor de implementatie van de Wet Kwaliteitsborging voor het bouwen via proefprojecten zoveel als mogelijk zullen voortzetten,
- dat zij financiële risico's niet eenzijdig bij andere partijen in de keten, noch bij de consumenten zullen neerleggen,

alleen samen krijgen we
corona onder controle

- dat partijen in billijkheid en redelijkheid en in goed onderling overleg tot afspraken komen over hoe te handelen in het geval dat contractuele afspraken door de crisis niet tijdig kunnen worden nagekomen,
- dat opdrachtgevers en opdrachtnemers als de situatie daar om vraagt zoveel mogelijk wederzijds coulance zullen betrachten,
- dat partijen streven naar een gezamenlijke handreiking voor hoe om te gaan met coronarisco's bij nieuwe aanbestedingen en hoe pragmatisch en doortastend te handelen op het moment dat zich problemen in lopende projecten voordoen als gevolg van de coronacrisis.

Voorts verklaren:

- de ontwerp-, bouw- en technieksector dat zij bouw- en infraprojecten zoveel als mogelijk zullen voortzetten, de keten liquide zullen houden door snelle afhandeling en betaling van facturen, extra inspanningen zullen leveren om de komende jaren vakkrachten en opleidingsplaatsen voor de sector te behouden en instroom te bevorderen,
- de fabrikanten en groothandels dat zij zich zullen inspannen om voldoende voorraad beschikbaar te houden en zoveel als mogelijk kredietruimte gelijk houden of naar behoefte groter maken,
- de opdrachtgevers dat zij zich zoveel mogelijk zullen inzetten voor versnelling in procedures die doorlopen moeten worden om tot tijdige facturatie en betaling van werkzaamheden over te kunnen gaan, en indien passend de termijnen trachten te verkorten waarbinnen uitgevoerde werkzaamheden betaald worden.
- de netbeheerders dat zij hun investeringen ten behoeve van de energietransitie en werkzaamheden aan de vitale infrastructuur zoveel als mogelijk zullen voortzetten,
- de drinkwatersector dat zij de werkzaamheden zoveel mogelijk voortzet en bij haar belangenafweging hieromtrent rekening houdt met de volksgezondheid en de (duurzame) veiligstelling van de openbare drinkwatervoorziening,
- de beleggers dat zij hun investeringen (nieuwbouw, verbouw en onderhoud) zoveel als mogelijk op peil zullen houden, dat zij in samenwerking met andere partijen opdrachten voor de bouw en techniek zoveel als mogelijk zullen laten doorgaan, versnellen en waar mogelijk ook aanvullende anticyclische investeringen zullen plegen indien dit vanuit het perspectief van risico's verantwoord kan en daar door hun opdrachtgevers ruimte voor beschikbaar wordt gesteld,
- de ontwikkelaars dat zij hun investeringen zoveel als mogelijk op peil zullen houden, in samenwerking met andere partijen opdrachten voor de bouw zoveel als mogelijk zullen laten doorgaan, waar dat mogelijk is projecten zullen versnellen, waar dat mogelijk is ook aanvullende anticyclische investeringen zullen plegen en samen met gemeenten op zullen trekken om nieuwe projecten op te starten die inspelen op de omvangrijke vraag naar betaalbare woningen,
- de corporaties dat zij bereid zijn hun investeringen voor de bouw (nieuwbouw, verduurzaming, onderhoud) zoveel als mogelijk door te laten gaan en versnellen, en waar mogelijk ook aanvullende anticyclische investeringen te doen als daarvoor de juridische en financiële ruimte bestaat,
- de banken dat zij er - binnen de eigen risicobeoordeling - naar streven om de financiering van vastgoedinvesteringen van corporaties en marktpartijen in de woningbouw en (de transformatie en verduurzaming) van de utiliteitsbouw zoveel mogelijk onverminderd voort te zetten,
- de overheden dat zij hun eigen aanbestedingen en opdrachten door laten gaan evenals onderhouds-, keurings- en inspectiewerkzaamheden en waar mogelijk (groot) onderhoud, vervanging, renovatie, aanleg en verduurzaming van maatschappelijk vastgoed en infrastructuur in de planning naar voren halen, en versnellen,
- de provincies en gemeenten dat zij alles op alles zullen zetten om de democratische besluitvorming rondom ruimtelijke planvorming en het participatieproces dat daarmee verbonden is doorgang te laten vinden (bijvoorbeeld door digitale participatie mogelijk te maken en kennis hierover te verspreiden), dat zij zich zullen inspannen om het hoge tempo vast te houden bij de woondeals en de inzet van de woningbouwimpuls-middelen, dat zij zich inzetten om nieuwe gebiedsontwikkelingen en tenders daarvoor te initiëren, dat zij blijvende inzet zullen doen voor het oplossen van vraagstukken rond en het opstarten van complexe gebiedsontwikkelingen, dat zij waar mogelijk op korte termijn te ontwikkelen bouwlocaties beschikbaar zullen stellen, dat zij waar mogelijk en nodig flexibiliteit zullen betrachten in fasering en programmering van lopende ontwikkelingen, en de vergunningverlening zo soepel en snel als mogelijk te laten verlopen (en waar mogelijk daarbij gebruik maken van of aansluiten bij eerder verleende vergunningen voor vergelijkbare situaties),

**alleen samen krijgen we
corona onder controle**

- de Rijksoverheid dat zij de middelen voor de woningbouwimpuls en verduurzaming actief inzet, de corporaties en waar mogelijk ontwikkelaars en beleggers ruimte zal geven voor anticyclisch doorbouwen, zal bezien hoe de voortgang van bouwprojecten en ontwikkeling van bouwlocaties actief kan worden ondersteund tevens met het oog op uitdagingen rondom PFAS en stikstof, de voorbereiding voor de Wet Kwaliteitsborging en de proefprojecten zal voortzetten, de samenwerking en trajecten gestart via de Bouwagenda te borgen en maatregelen voor innovatie, digitalisering, standaardisatie en opschaling in de bouw- en technieksector zal voortzetten en ondersteunen, en waar mogelijk ook zal bijdragen aan het behoud van vakkrachten in de bouw- en technieksector,
- de Rijksoverheid samen met de medeopstellers van de 'Reiswijzer Gebiedsontwikkeling' dat zij zich ervoor inzetten om tot concrete doorbraken in nieuwe gebiedsontwikkelingen te komen, kennis over gebiedsontwikkeling te blijven delen en integrale belangenafweging bij gebiedsontwikkeling voortvarend plaats te laten vinden,
- de Rijksoverheid en decentrale overheden dat zij wet- en regelgeving die de bouw van woningen kunnen belemmeren kritisch zullen bezien in het licht van het belang van continuïteit in de bouwproductie en om te voorkomen dat nieuwbouw en transformatie vertraagt.
- Publieke opdrachtgevers als het Rijksvastgoedbedrijf, Rijkswaterstaat en ProRail zullen bezien welke projecten voor (groot) onderhoud, vervanging, renovatie en verduurzaming naar voren gehaald kunnen worden, welke afspraken daarvoor nodig zijn, en het Rijksvastgoedbedrijf verkent tevens of haar grondposities op korte termijn in aanmerking kunnen komen voor nieuwe woningbouw.

Tot slot:

Partijen spreken de wens en verwachting uit dat met bovengenoemde gezamenlijke inspanningen gericht op continuïteit in de bouwproductie en werkgelegenheid, en met de naleving van de gemaakte afspraken en de daarbij passende ondersteunende maatregelen, een diepe en langdurige terugval in de bouw- en infraproductie en in de renovatie-, verbouw- en verduurzamingswerkzaamheden kan worden voorkomen, en de sector hierdoor beter en sneller kan herstellen van de gevolgen van deze crisis dan het geval was tijdens de vorige crisis. Daartoe wordt de situatie in de sector gemonitord en houden partijen gezamenlijk de vinger aan de pols in het periodieke bouwoverleg tussen overheid en marktpartijen en zullen bij gewijzigde inzichten en omstandigheden voor zover nodig aanvullende afspraken gemaakt worden en maatregelen worden genomen. Onderdeel hiervan kan zijn een aanvullend investeringsplan gericht op vraag- en aanbodondersteuning met bewezen maatregelen.

Deze verklaring wordt ondersteund door:

Aedes Vereniging van woningcorporaties	Koninklijke OnderhoudNL	NVTB Nederlandse Vereniging Toeleverende Bouwmaterialenindustrie
AFNL Aannemersfederatie Nederland Bouw & Infra	Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties	Nederlandse Waterschapsbank
Betonhuis	Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat	ProRail
BNA Branchevereniging Nederlandse Architectenbureaus	Nederlandse Vereniging van Banken	Rijksvastgoedbedrijf
BNG Bank	NVM Nederlandse Vereniging van Makelaars en Taxateurs in onroerende goederen	Techniek Nederland
De Bouwagenda	NEPROM Nederlandse Vereniging van Projectontwikkeling Maatschappijen	Rijkswaterstaat
Bouwend Nederland	Nederlandse Verwarmingsindustrie	Vastgoed Belang vereniging van particuliere beleggers in vastgoed
Bouwstenen voor Sociaal Platform voor maatschappelijk vastgoed	Netbeheer Nederland	VBO Branchevereniging van makelaars en taxateurs
Fedet Federatie Elektrotechniek	NOA Nederlandse Ondernemersvereniging voor Afbouwbedrijven	VEH Vereniging Eigen Huis
IPO Interprovinciaal Overleg	NVB Vereniging voor ontwikkelaars & bouwondernemers	VNG Vereniging Nederlandse Gemeenten
IVBN de Vereniging van Institutionele Beleggers in Vastgoed Nederland		Vewin Vereniging van Waterbedrijven in Nederland
Koninklijke Hibin		
Koninklijke NLIingenieurs		

**alleen samen krijgen we
corona onder controle**